

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Deprehensis In Haeresi, sed P[o]enitentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

parte 3. in 2. modo processum fidei terminandi. ad Repertorium Inquisitorum verbo, diffamatus.

Q V A E S T I O LXXIX.

Quot quibusque modis in iure quis censendus sit deprehensus in haeretica prauitate.

Tragesimanona quaestio est: Episcopus, & Inquisitor quot modis, & quibus debeant de iure habere aliquem manifeste pro deprehenso in haeretica prauitate?

Respondemus quod tribus, ut dicit Bernardus in glos. ordinata in c. Ad abolenda m. s. praesenti. & ver. deprehensus. extra de haeret. ubi habetur: Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque fuerit manifeste in haeresi deprehensus, &c. dicit namque sic: Deprehensus. facti euidencia; puta, quia publice praedicat haeresim. ff. de ritu nup. Palam. §. vic. Vel legitima probatione; puta per testes: uel ex sua confessione.

Qui dicatur deprehensus in haeresi.

Et eiusdem Bernardi gl. in c. Excommunicamus, 2. super verbo, deprehensi. extra de haere. Si qui autem de praedictis postquam fuerint deprehensi, &c. dicit sic: Deprehensi. publice, ita quod notorium sit: uel etiam quia condemnati sunt.

Ad idem uidetur facere c. Super quibusdam, extra de uer. sign. ubi dicitur sic: Super quibusdam mandatorum articulis, & infra: Tua deuotio postulat a nobis, qui sint dicendi haeretici manifesti; Super quo tibi diximus respondendum, illos intelligendos esse manifestos haereticos, qui contra fidem catholicam publice praedicant, aut profitentur, seu defendunt eorum errorem; uel qui coram praelatis suis conuicti sunt, uel confessi, uel ab eis sententialiter condemnati super haeretica prauitate.

COMMENT. CXXXVIII.

In hac quaestione hoc breuiter obseruandum est, non esse putandum Emericum hoc loco perperam egisse deprehensus in haeretica prauitate, cum de illis iterum egerit nullis penes mutatis supra par. 2. q. 33. nam diuerso consilio varijs locis eandem disputationem inseruit: quod & tituli ipsi quaestionum facile indicant; nam parte 2. in primis quaerebat, qui essent dicendi haeretici manifesti; ut illis cognitis secretos, seu occultos haereticos cognoscere mus, in quibus erat maior difficultas: hic uero solum de manifestis agit, & quot modis qui de iure manifestus haereticus dicatur, magis ex professo declarat.

Cur Emericus eandem disputationem repetat.

Diuerfis rationibus eadem disputationes possunt repeti.

Neque est absurdum, sub diuersis rationibus diuersis locis uel in eodem uel in alio opere easdem quandoque repetere disputationes: nam & Aristotelem, & Platonem, & Galenum, & alios insignes philosophos scimus, easdem saepe repetuisse doctrinas: & Iurisperiti hoc idem sapissime non inepte faciunt. Pandectarum Architecti, ut obiter illud dicam, frequenter sub diuersis titulis easdem leges, eadem uerborum serie repetuerunt, ut copiosum ostendit Pandulphus Pratecius lib. 1. de media iurisprudencia.

Quantum uero ad hanc quaestionem attinet de manifestis haereticis, eam abunde declarat Albertinus trac. de agnos. assertio. q. 29. nu. 8. & multis seq. & nos breuiter explicauimus supra par. 2. super dicta. q. 33.

DE DEPREHENSIS in haeresi, sed poenitentibus.

Q V A E S T I O XC.

An deprehensus in haeresi & propter hoc captus, sit sub cautione dimittendus.

Nonagesima quaestio est: Vtrum Inquisitor deprehensum in haeretica prauitate, & ex hoc captum, possit licite tradere cautioni, uel manuleuare?

Respondemus quod non: nam uel est deprehensus propria confessione, uel non: si sic, & est impunitens, tradendus est curiae seculari ultimo supplicio ferendus, iuxta c. Ad abolendam. §. praesenti. de haere. si autem est poenitens, est in carcerem perpetuum tradendus, iuxta c. excommunicamus. haeret. non igitur cautioni dandus, uel liberandus. Si autem non, sed stat in negatiua, est ut impunitens tradendus potestati curiae secularis animaduersione debita puniendus, ut no. Host. in sum. tit. de haeret. §. qualiter deprehendantur.

COMMENT. CXXXIX.

Hae quaestio est ualde utilis, & a paucis in hac haeresi causa disputata. Emericus eam hoc loco tractat breuissime, quam eiusdem fere uerbis sequitur Repertorium Inquisitorum verbo, cautio. & Locatus in opere iudiciali verbo, captus. nu. 5. & verbo, Inquisitor. num. 25 & 26. & alij, quos mox subiiciam.

Est autem cautio, ut ait Cicero 4. Tusculana, prouidentia quadam, qua auerimus & uitamus ne quid mali nobis accidat. hinc Iurisperiti cautiones appellant fideiussiones, aut alias stipulationes, quibus nobis cauemus, hoc est, securos non reddimus, ut colligitur ex l. habere. §. cautio. ff. de uerb. sign. ubi ita scribit Paulus, Cautum intelligitur siue personae rebus siue cautum sit. haec ille. per personas fideiussores accipimus: per res autem pignora, ut optime eo loco Accursius interpretatur.

Cautio uero duae sunt species; nam quaedam est nuda. l. 2. §. quod si ff. de iudi. que & nuda seu simplex promissio nuncupatur. l. diuus. §. ff. de petito. haeredit. de qua non est sermo in hac quaestione. Altera est cautio idonea, ut cum fideiussor, uel pignora accepta sunt. l. si mandato. 59. §. riri. ff. mandati, di. l. habere. §. cautum. ff. de uerb. sign. & de hac loquitur auctor in hac quaest. quam uocat uoce Catalana, manuleuata: illi. n. fidei inbere, manuleuare. & fideiussionem manuleuata dicitur, de qua egit Emericus multis locis: primum hic ex professo, & 3. par. in septima cautela contra cauillas haereticorum fraudes, num. 105. & in eadem 3. par. in forma dandi apostolos negatiuos, num. 124. His

his postis, insitit auctoris in hac 3. parte est docere, nunquid Inquisitores reu. harescos in heretica prauitate deprehensum, iuxta doctrinam praecedentis questionis, possint de carceribus dimittere accepta fideiussione, & cautione de representando, aut intra certum tempus, aut toties quoties Inquisitori visum fuerit, & summa questionis est, talem nullo modo esse relaxandum, aut dimittendum de carceribus, idque ob rationes quas allegat, quas v. 79 & certae sunt, quas & precipitati sequuntur.

Hanc vero Emerici doctrinam confirmat Ioannes de Anania cons. 1. incip. Circa modum & ordinem. Bart. in l. 1. ff. de custodia reorum. Aegidius Bossius tit. de carcerato fideiussoribus committendo. Anto. Gomez to 3. varia. resolut. cap. 9. num. 8. & Julius Clarus in pract. crim. §. ff. que st. 46. versic. in hac aut materia, & Paulus Grillandus tract. de relaxatio. carceru. tit. de fideiussorib. reorum, dicit, res, reum alicuius criminis pro quo veniat imponenda poena corporalis, nullo modo datis aut acceptis fideiussoribus esse de carceribus relaxandum siue dimittendum, & hanc sententiam dicit communem Julius Clarus praecitato loco, quam probat non obscurè reus in l. 3. ff. de custo. reorum, ibi: nisi tam graue scelus ipsum commisisse constet, vt nec fideiussoribus, nec militibus committi debeat. hac ibi, quod asserunt ibidem communiter Doctores, & ratio porissima est, quoniam fideiussores non possunt se obligare ad poenam corporalem, quare reus est peccandus, cum nemo sit dominus membrorum suorum. l. liber homo. ff. ad l. Aquilianam.

Sed quid si de facto index sub fideiussoribus dimisit eum qui peccandus erat poena corporali, & is reus aufugit, nec se praesentat, nec a fideiussoribus potest capi, vt iudici praesentetur, qua poena erunt afficiendi fideiussores? Respondeo, peccandos esse fideiussores non in corpore, sed in poena pecuniaria, ad quam se fideiubendo obligauerunt: si vero nullam certam poenam promiserint, quod raro contingit, peccandi etiam sunt in poena pecuniaria, sed arbitrio iudicantis, nisi consuetudo in tali casu, aut ciuitatis statutum certam poenam statueret. l. 4. ff. de custo. reorum. vbi Bartolus & communiter Doctores, Cynus, Salycetus, & alij, in l. penul. C. de cust. reorum, & alij quos refert & sequitur Antonius Gomez to. 3. varia. resolut. cap. 9. num. 8.

Hac vero communis doctrina de non relaxandis carceratis sub fideiussione, seu data cautione, maxime locum habet in seruis, & alijs vilibus hominibus: hi enim non relaxantur. fideiussori. l. 2. ff. de custo. reorum. l. lex Cornelia §. praeterea. ff. ad senatusconsultum Sylla, tradit Julius Clarus in pract. crimi. §. fin. q. 46. versic. & hac quidem.

Sed in supradictis aut nulla aut minor videtur dubitatio ob rationes praedictas: num autem aliquid quando in hoc tribunali locus sit relaxationi sub fideiussione, vel cautione, quod est cognitum maxime necessarium, breuiter est nunc mihi dicendum, & plane ex supradictis aperte consequitur, eos omnes posse relaxari, qui capti sunt pro delictis, pro quibus non venit imponenda poena corporalis, sed tantum pecuniaria, aut alia similis. l. 1. ff. de custo. reorum. vbi Bartolus, & communiter Doctores. l. 3.

A & 4. ff. eod. tit. l. si quis pro eo. §. ff. de fideiussoribus. l. eos. la primera. §. super his. C. de appellatio. & his locis Doctores, quos refert & sequitur Antonius Gomez tom. 3. varia. resolut. cap. 9. num. 8.

Additq, Gomez adeo verum esse hoc casu, sub fideiussoribus, reu. esse relaxandum, quod si iudex nolit recipere fideiussores, sed reu. in carcere detinere, committit contra eum crimen iniuriae: tenebitur inquit, in syndicato actione iniuriae, argumeto text. in l. si vero pro condemnato. §. 1. ff. qui satis dare coguntur. cuius verba sunt: Qui pro rei qualitate euidentissime locupletem, vel si dubitetur, approbatu fideiussorem iudicio sistendi causa non acceperit, iniuriarum actio aduersus eum esse potest. hac ibi.

B Hac tamen in alijs delictis & causis fiant: nam in hoc delicto cautius, quam in ceteris dimittendi sunt rei sub fideiussoribus, ergo hoc primum statuamus, curandū esse diligenter ab Inquisitoribus, vt quam cito & commode fieri potest, causa absoluatur, & reus debitā penitentiam excipiat, neque enim quicquam boni soler euicere ex tali liberatione & relaxatione de carceribus in hoc crimine.

Si tamen crimine liquidato, aut etiā pcedente processu, appereat reu. non esse culpabile eius delicti de quo imputatur, quod se pessime solet cōtinere, tunc relaxari poterit, per textum in l. 1. ff. de custo. & exhibitio reorum, ibi: Vel pro innocentia personae. tradit Julius Clarus, vbi multos refert in hac sententia, in pract. crim. §. ff. q. 46. vers. pariter etiā. & hoc tunc maxime fieri poterit, quando Inquisitores non speraret habere noua indicia, quod ille id crimine commiserit, de quo fuit imputatus: nā si noua indicia se facile habituros sperarent, dimittedus non esset.

C Quod si hoc casu cū relaxatus est reus propter inopiā non inueniat, qui pro ipso fideiubeant, quasi tū est, an possit relaxari praestita p ipsum iuratoria cautione, & verius mihi videtur id posse fieri, & hac opinione testatur comunem Marsilius in repetitione rubricae de fideiussoribus. nu. 166. & seq. & hoc videtur mitius, ne carcerati quādoq; diu marcescant in carcere, diu fideiussores ob paupertatem non inuenirent: quod & Julius Clarus laudat, in pract. crim. §. fin. q. 46. vers. sed quid agendum, in fine.

Solent quādoq; in hoc tribunali Inquisitores viros illustres et magnos cōsignare militibus seu fidei custodibus, qui eos custodiant in aliquo loco tuto extra carceres, vel fideiussoribus, qui promittat reu. in aliquo loco tenere, vel quod tutius & frequentius sit, certum Palatium, aut domum ei statuere, vbi custodiatur, argumento l. 1. ff. de custo. reorum, ibi: Vel pro dignitate, eius, qui accusatur. tradit quoque Aegidius Bossius tit. de carcerato fideiussoribus committendo, nu. 4. sed hoc fortassis non spectat ad priuatos Inquisitores deliberare, quemadmodū nec inconsulto supremo Senatu sancto Inquisitionis tales viros egregios capere, vt alibi diximus, quare in his superiores consulant, quod est tutius.

Iam illud frequēter obrinet in hoc tribunali, vt cū reus leuiter deliquit, leuiter custodiatur: vnde pro qualitate criminū & psonarū possunt iudices inbere, nulla accepta fideiussione, nec reis in carcerē missis, vt reus domum suā vel alterius, vel ciuitatem cū suburbis pro carcere habeat, vt optime obseruauit

In hoc tribu nali rarius dimittendi rei sub fideiussoribus.

An relaxandus reus praestita fideiussoria cautione.

Viri illustres qualiter relaxandi.

Leuiter delinquentes qualiter custodiantur.

seruauit Simancas de catho. instit. tit. 16. nu. 5. Huc spectant quae tradit Iulius Ciarus in pract. crim. S. fi. q. 46. in dubio autem.

Fidei iussores quando soluent penam, & cui sit applicandi.

Postremo, si fidei iussor quo tempore debuit reum consignare, non consignet, penam promissam soluet, eaque applicabitur fisco seu officio sanctae Inquisitionis, atq; ita obseruat consuetudo, faciunt tradita per Bart. in l. si quis reum. num. 4. ff. de custo. reorum. quem Angelus & alij sequuntur.

Quo autem tempore fidei iussores incidant in penam promissam, copiose tradit Antonius Gomez tom. 3. varia. resolut. cap. 9. num. 9.

Cetera que in hac causa relaxationis traduntur a nostris iureconsultis fortassis aut nihil aut parum cõserunt ad rem nostram; ideoque libenter omitto.

Q V A E S T I O X C I.

An deprehensus in heresi, non relapsus, redire volens, ad abiurationem & misericordiam sit admittendus.

Nonagesima prima questio est; Vtrum Episcopus & Inquisitor deprehensum in haeretica prauitate, alias non relapsum, si resipiscat, ac resiliat ab errore, debeant admittere ad misericordiam haeresim abiurando, vel tradere brachio seculari animaduersione debita puniendum?

Haeretici penitentes nõ relapsi ad abiurationem admittuntur.

Respondemus quod non est tradendus, nec relinquendus; sed ad misericordiam & abiurationem admittendus, vt patet in c. ad abolendam. §. presentis. extra de haeret. vbi dicitur sic: Presenti nihilominus ordinatione sancimus, vt quicumq; manifeste fuerit in haeresi deprehensus, si clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis prerogatiua audeatur; & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiastico, secularis relinquatur arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus; nisi continuo post deprehensionem erroris ad fieri catholice unitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis illius publice consenserit abiurare, & satisfactionem congruam exhibere. Laicus autem nisi (prout dictum est) abiurata haeresi, & satisfactione exhibita, confestim ad fidem confugerit orthodoxam, secularis iudicis arbitrio relinquatur.

COM M E N T. C X L.

De materia huius questionis plene differuit Eymericus supra tertia parte, cum ageret de modis processum fidei terminandi: hic vero quasi summam colligens, regulam breuẽ præscribit dicens, Reducentes nõ relapsos admittendos esse ad misericordiam. de qua re plene Zachinus tract. de haeret. cap. 16. & ibi Campegius. Repertorium Inquisitorum verbo, penitentia, & verbo, rediens. Simancas de catho. instit. tit. 47. auctor innotinatus tracta. de forma procedendi contra inquisitos de haeresi, in ru-

brica de redeuntibus, & conuersis. Paulus Grillandus tracta. de haeret. q. 6. & q. 7. & alij.

Redeuntium autem plures sunt species, vt abun- de indicauit supra par. 2. super q. 40. §. haeretici vero penitentes, & seq. vbi docui, quae ad hanc questionem illustrandam spectant.

Plurimum vero refert cognoscere singulos redeuntes, quales sint, quomodo reuertantur: an statim, vel post longum tempus: an sponte ipsi accesserint ad confitendum, vel ab alijs fuerint denuntiati: an sint clerici vel laici: an periti vel ignari: an senes & aetate consistentes; vel contra, pueri vel iuuenes, & imprudentes, aut alij huius generis vel alterius, vt iudices violatae religionis iuxta cuiusque qualitatem penitentiam salutarem imponant; cum mitius sit agendum cum his, qui sponte reuertuntur, quam cum illis qui coacti: mitius cum his qui statim, quam cum illis qui post longum tempus, & similiter de reliquis.

In quo articulo quid sit obseruandum, nemo in genere luculentius præscripsit, quam Guido Fulcodius in consultationibus ad Inquisitores, q. 15. cap. 21. 22. & 23. in haec verba: Quid vero iniungendum sit talibus, diffiniri non potest: quia committitur arbitrio iudicantium: & aliter cum simplicibus est agendum, quam cum prudentibus: aliter cum clericis, quam cum laicis: aliter cum prelatis, quam cum seditis; & omnes circumstantiae sunt notandae de penit. dist. 5. cap. 1.

Quia tamen multi ex simplicitate in haereticismen incidunt, credo multorum simplicitati parcendum, vt non excuset à toto, sed à tanto. 85. dist. tanta.

Credo etiam eos, qui fauerunt, vel receperunt sanguine coniunctos, mitius puniendos, sicut dicit lex elegantior. ff. de recepta. l. vlt. quamvis Magister Laurentius dicat contrariũ. argumẽto canon. 27. q. 1. de filia. haec omnia dico, & scribo saluo Fratrum, & aliorum prudentum consilio meliori. haetenus. ille. cetera huc spectantia suis locis copiose tradidimus.

Q V A E S T I O X C I I.

An Episcopus & Inquisitor absoluerè possit ab excommunicatione haeticum penitentem.

Nonagesima secunda questio est: Vtrum Episcopus, & Inquisitor taliter deprehensum in haeretica prauitate, sed post penitentem, & abiurantem, eundem possit absoluerè ab

excommunicationis sententia, qua fuerit innodatus, iuxta c. Ad abolendam. in princ. & c. Excommunicamus. 1. & 2. de haeret.

Respondemus quod sic, vt patet in cap. Vt officium. in princ. de haeret. lib. 6. vbi dicitur sic: Vt officium, & infra: Discretionem vestrae per A postolica scripta mandamus, quatenus ubique in praetata prouincia, simul vel separatim: aut singulariter (prout negotij utilitas suadebit) contra haeticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorũ: necrõ cõtra infamatos de haeresi, vel suspectos iuxta

juxta sanctiones canonicas (hominum metu diuino timori postposito) procedatis. Si vero aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire uoluerit ad Ecclesiæ unitatem; ei iuxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium impendatis.

COMMENT. CXLI.

Hoc priuilegium est singulare: nam cum hæretici sint ipso iure excommunicati, & singulis amplius annis in quinta feria in Cæna Domini publice à summo Pontifice excommunicantur: nemo inferior poterat eos absolueri, nisi cui specialiter esset cõcessum: & tales sunt inquisitores: quod probat aperte rescriptum ab Eymérico allatum, quod est Clementis IIII. idem cauerat quadraginta fere annis ante Clementem IIII. Gregorius Nonus rescripto incipiente: Ille humanigenis: in quo ita rescriptum est: Si uero aliqui hæretica labe penitus abiurata, ad Ecclesiasticam redire uoluerint unitatem, ipsis iuxta formam Ecclesiæ beneficium absolutionis impendant, & iniungant eis quod talibus consuevit iniungi, hæc ibi. idem concessit Innocentius IIII. rescripto incipiente: Tunc potissime: hæc nos Bononiæ uidimus authenticam in archiuo inquisitionis, & curauimus imprimenda in Bullario litterarum Apostolicarum in fine huius operis.

Tradunt hoc ipsum priuilegium Locatus in opere iudiciali verbo absolueri. nu. 11. Repertorium inquisitorum verbo, absolutio. §. sed nunc. Simacæ de catho. instit. tit. 3. nu. 1. & alij.

Quo autem obseruari debeant in hac absolutione, & quo ritu fiat, abudè explicui supra in hac 3. par. tit. de forma absoluedi prædictos num. 18. & 19.

Quæ uero hac questione ab auctore traduntur, procedunt in foro exteriori, ut series ipsa indicat: nam in foro interiori quis possit occultum hæreticum absolueri, & quanta prudentia id fieri debeat, docuit idem Eymericus luculenter in hac 3. parte, num. 59. & sequen. Vbi dixi. de quo uide amplius concilium Tridentinum sess. 24. de reformat. c. 6. & rescriptum Clementis VII. quod incipit: Cui sicut.

§. uobis etiam. relatum in Bullario. adde Simancam de catho. instit. tit. 3. nu. 6. & Nauarrum in Manuali confessoriorum cap. 27. num. 275. vers. Decimoquarto, quod nullus prater Papam.

Equidem in supremo inquisitionis prætorio Sanctæ & generalis Romanæ inquisitionis sæpe pronunciatum est, nec posse nec debere episcopos amplius uirtute concilij absolueri occultos hæreticos in foro conscientia, siue quod per processum Bullæ in cæna Domini sit Concilio Tridentino derogatum, siue quod ita Pius V. ac Gregorius XIII. alijs expresse declarauerunt, ut etiam præcitato loco Nauarrus testatur.

Addit locatus in opere iudiciali verbo, absolueri, nu. 10. solum Inquisitorem posse absolueri eos, quos ipse excommunicauit, per rescriptum Alexandri IIII. quod incipit: Ad capiendum uulpeculas. quod & uerum putamus: sed id rescriptum nondum uidimus.

QVAESTIO XCIII.

An hæreticus penitens sit condendus ad perpetuum carcerem.

Nonagesima tertia quaestio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor taliter deprehensum in hæretica prauitate, penitentem & abiuratum, ac ab eisdem, uel eorum altero absolutum, teneatur perpetuo carceri condemnare?

Respondemus quod sic; ut patet in c. Excommunicamus. 2. §. si qui. extra de hæret. ubi sic dicitur: Excommunicamus & anathematizamus uniuersos hæreticos, & infra: Si qui autem de prædictis postquam fuerint deprehensi, redire uoluerint ad agendam condignam penitentiam in perpetuum carcerem detrudantur.

COMMENT. CXLI.

Quæ ad hanc quaestionem spectant, tradidit auctor 3. par. in 10. modo processum fidei terminandi, nu. 202. & dixi ibidem copiose.

Sed hoc loco hoc adiungam pro corollario, Quod tametsi generaliter is qui ab heresi reuertitur & penitet, debeat in perpetuum carceri condemnari: ab hac tamè regula excipiendi uidentur sequentes casus.

Primus est: Qui sponte ad Ecclesiam redeunt, ante quam sint accusati, seu denunciati, non debent in perpetuum carcerem condemnari.

Secundus est: Neque illi uidentur in perpetuum carcerem detrudendi, qui statim postquam capti sunt, tam de se quam de alijs, quos hæreticos esse sciunt, plene & integre confitentur.

Tertius est: Illis etiam uidetur posse pena carceris perpetui condonari ab Inquisitoribus, qui puro corde redierint prius quàm dicta testium publicata fuerint: quod arbitrio Inquisitoris & Episcopi relinquunt: nam qui post publicata testimonia redeunt, ac tunc demum cõfitentur, cum uideant se esse cõuictos: hi iure optimo in perpetuum carcerem dammandi sunt.

Hos casus posset quis dicere probari per textum allatum ab Eymérico ex c. excommunicamus, 2. §. si qui. extra de hæret. ibi: Postquam fuerint deprehensi, redire uoluerint ad agendam condignam penitentiam: in perpetuum carceri detrudantur: arguendo à contrario sensu. ita ergo qui se ipsum deserit, aut prius quàm plene deprehendatur, erroris fatetur, & misericordiam implorat, non uidetur carceri perpetuo mactandus; & hoc uidetur benignius prescriptum etiam Inquisitoribus Hispania prima quadam instructione Hispalensi c. 8. & c. 11. cum §. q. ut testatur Iacobus Simancas de catho. instit. tit. 16. num. 17.

Verumtamen in duobus posterioribus casibus maior uidetur dubitatio, & fortassis in illis etiã locum habet dispositio dicti c. excommunicamus 2. in §. si qui. quare crederem in illis duobus casibus de stricta iuris ratione, redeuntes tuto damnari posse ad carcerem perpetuum. hoc tamen consuetudine sacri tribunalis generalis Romanæ Inquisitionis receptum est, ut facillime, & post paucum tempus in eo dispensetur. & hac credo magis accedere ad formam iuris communis; præsertim cum nemo capiatur in hoc tribunali nisi ex uehementibus indicijs.

Postremo, hoc mihi uidetur satis æquum, ut quoties uxor rediens ab heresi in carcerem perpetuum damanda est, mariti domus ei pro carcere

Quibus casibus quis euitet penam perpetui carceris.

Vxor hæreticæ redeunti, domus mariti pro carcere assignetur.

perpetuo consignetur, ut una possint commodius habitare: quamuis hoc videatur prohibere concilium Biterense. c. relatum, supra in hac 3. par. super 10. modo processum fidei terminandi. §. praterea que de difficultate, sed in hoc consulto supremo inquisitionis Senatu putarem facile fore dispensandum. & hic potest esse quartus casus in quo pena perpetui carceris ab hæretico redeunte evitatur: quamuis proprie loquendo hoc casu non dicatur pena remissio, sed potius in aliam commutatio.

Q V A E S T I O X C I I I I.

Hæreticus eodem modo ad perpetuū carcerem sit ne degradandus, si clericus fuerit, &c.

Nonagesima quarta quæstio est: Vtū Episcopus taliter deprehensus in hæretica prauitate penitentem & abiurantem ab solutum, & per eum & Inquisitorem carceri perpetuo condemnatum, teneantur in antea si clericus fuerit, uel religiosus in sacris ordinibus constitutus, degradare?

Relat. supra pag. 104.

Carceri perpetuo additi, si sacris sint initiati, degradantur.

Respondemus quod sic; iuxta c. Quoniam Episcoporum, de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Quoniam Episcoporum numerus ad degradationem clericorum à canonibus constitutus non potest de facili conuenire; cōcedimus, ut sacerdotem, uel aliū clericum in sacris ordinibus constitutum (cum pro hæresi fuerit curiæ seculari relinquendus, aut perpetuo immurandus) conuocatis abbatibus, alijsque prælatis & religiosis personis, ac literatis suæ diocesis, de quibus expedire videbitur; suus solus possit Episcopus degradare.

Nec facias differentiam inter carcerem, & murum, ut videtur facere Archid. nam pro eodem sumitur in c. Excōicamus. ultimo. & hic, & in c. Ut commissi. uer. & illorum. & in c. Accusatus. in fi.

C O M M E N T. C X L I I I.

Affirmate concludit in hac quæstione Eymericus, clericum ab hæresi reuerentem, si in perpetuum carcerem fuerit detrudendus prius fore degradandum, eandem sententiam professus fuit supra in hac 3. parte in decimo modo processum fidei terminandi, nu. 202. quo loco abunde hunc articulum tractauimus. adde Arnaldum Albertinum in c. quoniam, de heret. lib. 6. num. 55.

Q V A E S T I O X C V.

An hæretico penitenti, præter penam carceris, aliqua salutaris pœnitentia imponi debeat.

Nonagesima quinta quæstio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor taliter deprehensus in hæretica prauitate, abiurato, absoluto ab excommunicationis sententia, degradato, & ad carcerem perpetuum condemnato, teneatur iniungere adhuc aliam pœ-

nitentiam salutarem? Respondemus quod sic; ut patet in c. Ut officii, circa prin. de hæret. lib. 6. ubi præmissis de hereticis credentibus, receptatoribus, fautoribus, & defensoribus eorum, sequitur sic: Si uero aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire uoluerit ad ecclesiæ unitatē: ei iuxta formam ecclesiæ absolutiois beneficium impendatur, & iniungatur eidem, quod iniungi talibus consuevit.

Consuevit autem iniungi eis, quod cruce defertur ante & retro: & quod stent in ualuis ecclesiarum certis diebus Dominicis & festiuis, & quod crucietur pane angustia, & aqua doloris; ut supra patuit in hac tertia parte, ubi agitur quomodo processus fidei sine debito terminentur: & agitur de sententijs ferendis contra tales.

C O M M E N T. C X L I I I I.

Vna est & vera conclusio in hac quæstione, uidelicet hæretico redeunti præter carceris perpetui penam, ceteras de quibus hic iniungendas esse alias penitentias salutaris, quales autem penitentia imponi debeant, docuit auctor supra in modis processum fidei terminandi, sed in primis in sexto & octauo modo.

Huiusmodi autem penitentia iniungantur reuerentibus ad hæresi, tum ut per eas satisfaciantur debito, quod per culpam contraxerunt: tum, ut appareat, an sint vere penitentes, an fiteantur: postremo, ut cum eas peragunt, recordentur delicti contra fidem commissi, & illud detestentur, ac desinant.

Iam in his penitentijs imponendis quid obseruandum sit luculenter docet Zanchinus tract. de hæret. c. 20. nam & personarum qualitas inspicitur quoque; est: & postremo talis penitentia iniungenda est, quam uerisimiliter credant iudices fidei a penitentibus fore peragendas, non deferendas. cap. penitentes. 50. distin. adde quæ diximus paulo antea super quæst. 91.

Q V A E S T I O X C V I.

An Episcopus & Inquisitor dispensare possint cum condemnato ad carcerem, & ad alias pœnas.

Nonagesima sexta quæstio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor cum tali ad carcerem perpetuum, & alias condemnato, post modum ualeant dispensare?

Respondemus quod sic, ut patet in c. ut commissi. uer. & illorum. de heret. lib. 6. ubi sic dicitur: & illorum, qui uestris mandatis obedientes, humiliter stant propter heresim in carcere, uel muro reclusi, penam una cum prælatis, quorum iurisdictioni subsumt, mitigandi, uel mutandi, cum uideritis expedire: & infra: plenam concedimus facultatē.

C O M M E N T. C X L V.

In hac quæstione id solum est obseruandum, quod Eymericus tradit, uidelicet, Episcopum & Inquisitorem posse dispensare in carcere perpetuo, quod iure communi ei comperit, per textum hoc loco citatum ex cap. ut commissi. de heret. lib. 6. & hodie hoc iure utimur, excepto quod prius inquisito-

quisitribus Hispania id non licet inconsulto generali inquisitore eorum regnorum, vt indicat Simancas de catho. instit. tit. 16 num. 20.

Iam intra quantum tempus fieri possit dispensatio super carceris perpetui pena, hic erat dicendum, nisi copiose tradidissim supra in hac 3. parte, super quaestione 59. §. postremo, de commutatione.

QVAESTIO XCVII.

An Episcopus & Inquisitor procedere queant contra non perficientes iniunctas penitentias, &c.

Nonagesima septima quaestio est: Vtrum Episcopus, & Inquisitor possint procedere contra talem ad carcerem condemnatum, & alias penitentiarum, tanquam contra impenitentem, vel relapsum, si iniunctas sibi penitentias violauit, seu aufugit de carcere, ad quem fuerat condemnatus?

Respondemus quod sic, nam non sunt functi officio suo (vt quibusdam uidetur) quia tales absolutos a sententia excommunicationis carceri tradere, ut alios non inficiant, & ut de culpis suis peniteant, & vt uideatur an ambulent in tenebris uel in luce, & alijs penitentijs onerare, non est sententiam contra eos ferre, sed penitentiam eis iniungere: est enim penitentia salutaris iniunctio, & non sententia iudicialis impositio, ut patet in c. Excommunicamus ultimo de haeret. quare durat, & perpetuatur in talibus Episcoporum, & Inquisitorum iurisdictione. Quod patet: quia ut dicitur in c. Vt commissi & dictum est supra quaest. proxima, etiam post penitentiam illam seu sententiam, largo nomine sententia, possunt mitigare, & mutare penam, quando eis usum fuerit: possunt igitur procedere contra tales, huiusmodi iniunctas sibi penitentias uiolantes, & carceres fugientes: ita quod si legitimam excusationem non probauerint, sunt ut impenitentes haereticis condemnandi. Nam praesumitur ficta conuersio, & simulata, & materia ueteris erroris recondita. Ad hoc de pen. dist. 2. c. 1. Nam exitus acta probat. 22. q. 2. Quod autem ait, & praecedentia per sequentia comprobantur, ostendunt igitur excessum ueteris placuisse. arg. 34. q. 2. c. Cu per bellicam. Et his concordat Arch. in c. Vt commissi. §. Et illorum. & uer. in carcere. & Guido Fulc. praedictus in 13. q. de illis 15. quaestio. quas fecit ad Inquisitores.

COMMENT. CXLVI.

Vnum est potissimum axioma, uidelicet Posse Inquisitores procedere contra non perficientes iniunctas penitentias, seu contra fugientes de carceribus, ad quos fuerant damnati.

Super hac quaestione tres potissimum difficultates a nobis sunt disceptandae. Prima est: An inquisitores habeant iurisdictionem super penitentes, postquam semel eis penitentias iniunxerunt, & ad gremium Ecclesiae receperunt, & qualis & quanta ea iurisdictione sit.

Altera est. An fugientes de carceribus in quos de-

Atrusi fuerat non ad custodiam, sed ad penitentiam peragendam, & in penam, sint censendi relapsi vel impenitentes, ac velut tales curia saeculari sint tradendi.

Tertia & postrema est: An illi, qui non adimplerunt quascunque alias penitentias, quas cum reuertentur ab haeresi, & ad gremium Ecclesiae recepti fuerunt, promiserunt adimplere, sint indicandi relapsi.

Quantum ad primam quaestionem spectat, bifariam possumus eam disputare. Primum, an penitentes in solis criminibus haereticis, vel haesim sapientibus remaneant Inquisitori subiecti. Secundo an non modo in his delictis, verum in alijs, quae ab haeresi sunt distincta & separata, veluti homicidijs, furtis, vulneribus illatis, iniurijs factis, & alijs huiusmodi, quae nihil cum haeresi habent commune, remaneant quoque, dum iniunctis penitentijs peragendis insistent, ita Inquisitoribus subiecti, vt ab alijs iudicib. nequeant indicari, sed etiam his casibus Inquisitores habeant super eos iurisdictionem.

Et quantum ad primam huius quaestiones partem attinet, Emerici & vera & communis sententia est, eos qui agunt penitentias iniunctas ob haereticum crimen commissum durante penitentia tempore ad iurisdictionem Inquisitorum pertinere, Inquisitoresque procedere posse contra uiolantes penitentias, & de carceribus fugientes.

C Hanc quaestionem primus (quod ego sciam) disputauit Guido Fulcodius hic ab auctore citatus, quem secutus est per omnia Archidiaconus in e. vt commissi. verbo, in carcere. de haeret. lib. 6. a quibusquam discedit Emericus hoc loco tradit etiam Zanchinus tract. de haeret. cap. 10. nu. 5. & alij.

Horum ratio potissima illa est, quam hic tradit auctor, uidelicet propterea in his durare Inquisitorum iurisdictionem: quoniam nondum uidentur functi officio suo, cum impositio penitentialis penae, non uideatur sententia diffinitiuam, sed potius interlocutoria: unde cum ab id iurisdictione Inquisitoris non cessauerit, non mirum si adhuc possit agere contra uiolantes penitentias.

D Sane superior sententia uerissima est: ratio tamen fortassis uera non est: nam sententia reconciliatio-nis magis diffinitiuam est quam interlocutoria, cum sine causa imponat per absolutionem et condemnationem. durat ergo Inquisitorum iurisdictione contra uiolantes iniunctas penitentias: quia male sentire uidentur de fide, cum non adimpleant id, ad quod se solenni iure iurando obligauerunt. sed hac parte ommissa, in qua non est grandis difficultas, pergamus ad reliqua.

In altera ergo quaestiones parte grauior et obscurior occurrit dubitatio, & Hostiensis in sum. tit. de foro competen. Augustinus Berous in e. de his. extra de accusatio. Repertorium Inquisitorum verbo, penitentia §. nota quod publice penitentes. Antonius Butrius in cap. 2. de foro competen. & alij nonnulli qui hos sequuntur, indistincte asserere uidentur, hos publice penitentes, etiamsi laici sint, ob alia crimina nec puniri nec ad punitionem capi, nec ad saecularem carcerem mitti posse, nec condemnari etiam ciuilitur per iudicem saecularum: sed remanere in omnibus sub iurisdictione iudicis ecclesiastici, sicut & alias ecclesiasticas personas.

Huius opinionis potissimum fundamentum situm

An penitentes remaneant Inquisitoribus subiecti, & qualiter.

Inquisitorum iurisdictione durat contra penitentes uiolantes penitentias iniunctas.

Sententia reconciliatio-nis diffinitiuam est potius, quam interlocutoria.

Penitentes in omnibus causis Inquisitoribus remanere subiectos quaeserunt.

esse communiter supradicti putant in cap. aliud. 11. q. 1. ubi nonnullis premissis ita subdit Leo Papa: Unde si quis poenitens habet causam quam ne gligere forte non debeat, melius expetit ecclesiasticum, quam forense iudicium. hac ibi additque ibi dem mox Gratianus ita: Non ait propter criminalem causam, sed generaliter propter quamlibet causam, tam civilem, quam criminalem intelligens. hac Gratianus.

Ex quibus nonnulli aliter videntur hanc controuersiam uelle dirimere, videlicet, supradictam sententiam veram esse in solemniter poenitentibus: ita Calderinus conf. 7. tit. de iudicijs, & glo. in d. c. aliud 11. q. 1. verbo, poenitens. Solemnis enim poenitentia est illa, de qua habetur sermo in cap. in capite. & in c. si. 50. dist. qua maxime differt a publica & priuata, vt late disseruit Couarruias lib. 2. variar. resolut. c. 10. & Marianus Victorius in historia de antiquis poenitentijs.

Poenitentes tam in ciuilibus, quam in criminalibus coram iudicibus laicis cogendi.

Ceterum alij insignes iuris interpretes contrariam sententiam sunt secuti, tenentque hos poenitentes indistincte conueniri posse apud iudicem secularem, tam quo ad criminalia, quam quo ad ciuilia, ita Innocentius in c. significantibus. de officio delegati. & Panor. in c. 2. de foro compet. Couarruias cap. 34. practicarum questionum. nu. 3. & seq. Simacas de cath. inst. ti. 47. n. 19. et seq. et Ioan. Royas in singularib. fidei. sing. 98. incip. Inquisitores fauore fidei, quib. omnino esse subscribendum.

Primum, quia secundum communem iuris regulam, laici regulariter quo ad ciuilia & criminalia subsunt iudicibus secularibus; nusquam autem in iure ciuili vel canonico ab hac regula publice poenitentes reperiuntur excepti.

Rursus, quoniam si contraria opinio esset vera, maximum rei publice incommodum accederet: quoniam huiusmodi poenitentes audaciores fierent ad delinquendum, intelligentes non fore se tam seuerè puniendos per iudices ecclesiasticos, quam per seculares. itaque iam ex suo delicto reportarent premium, quod est absurdum & iniustum.

Postremo, quia si in his omnino subderentur inquisitorum potestati, iam inquisitores extra causam hæresis alia negotia, & delicta tractare cogentur: quod est eis nominatim inhibitum, c. accusatus. S. sane, de hæret. lib. 6.

Ergo siue agant huiusmodi poenitentes aduersus alios, siue ab alijs conueniantur in causis ciuilibus vel criminalibus, iudicibus secularibus sunt subiecti: & hoc verius est & tutius ob rationes prædictas nec putarem rectè agere inquisitores, si de his causis se intromitterent, cum prorsus à sua iurisdictione alieni videantur.

Quando possint inquisitores in poenitentes aduertere.

Illud tamen non omittam, non videri absurdum, vt tunc inquisitores in huiusmodi poenitentes animaduertant, cum leuiter illi inter se delinquerint, vt si leuiter relaxati fuerint, aut conuicia alter in alterum dixerit, aut quid simile, dum sunt in perpetuis, aut temporalibus carceribus, patrauerint, quod nullo modo inter graues causas possit computari.

Intellectus c. aliud. 11. q. 1.

Denique nõ obstat huic sententiæ textus in dicto c. aliud. 11. q. 1. cui plene satisfaciunt Couarruias & Simacas præcitatis locis. & summa est ibi aut

A consilium dari, non legem præscribi; aut loqui de actoribus, non de reos aut (quod verius mihi videtur) poenitentes illos, de quibus ibi Leo loquitur, non fuisse hæreticos Ecclesia reconciliatos, sed religiosos homines, qui statum poenitentia profitebantur, qui quodammodo ecclesiastici erant: nam per manus impositionem Ciliicum accipiebant, & vestitus commutabant, de quibus in Concilio Agathensi c. 15. & in Consilio Aurelianensi tertio can. 16. Simancas de cath. inst. tit. 47. nu. 21. cui subscribo.

Sed altera questio nunc est declaranda, obscura quidem, anceps & valde difficilis: An scilicet is sit censendus relapsus, & velut talis tradendus curia seculari, qui cum damnatus esset ad perpetuum carcerem seu monasterium ad penam seu poenitentiam peragenda: inde aufugit, seu fugam tentauit, ita quod per eum non stetit quominus fugeret, sed interceptus non potuit fugere.

Et Archidiaconus, Ioannes And. Ancharanus, Dominicus & alij, in c. vt commissi. de hæret. lib. 6. & Ioannes Anania in c. excommunicamus. el. 2. nu. me. 3. de hæret. & Nicolaus Arelatanus tract. de hæret. notabili 6. incipien. Non recedant. & Zanchinus tract. de hæret. c. 10. num. 4. vers. de eo vero & Franciscus Squillacensis tract. de fide catho. c. 27. nu. 3. in fine, & Felynus in c. excommunicamus. 2.

C & nonnulli alij, qui hos sequuntur, audaciter asseruerunt, hunc ita fugientem si legitimam excusationem non afferat, eo ipso hæreticum denuo censeri, eique omnem audientiam denegandam, quare velut relapsum relinquendum fore curia seculari. his videtur subscribere Campegius apud Zanchinum cap. 10. vers. dærrusus in carcerem. Et Eymericus quoque in hac questione eidem sententiæ subscribere videtur ibi: Possunt igitur procedere.

Horum omnium Doctorum potissima ratio est, quia ex eo quod damnatus in carcerem ad poenitentiam fugit, præsumitur fidei conuersus, & in veteri errore perdurare: itaque cum nunquam censetur ab hæresi, quam abiurauit, recessisse, non mirum si velut hæreticus impenitens & relapsus seu reidius, vt illi loquuntur, damnari possit.

D Verumtamen contraria sententia verior & benignior est, videlicet, Fugientes è carceribus prædicto modo impenitentes quidem esse censendos, nullo modo relapsos, ita Simancas & vere de cath. inst. tit. 16. nu. 25.

Nec defunt rationes. Primum, quia non est relapsus nisi qui in hæresim labitur: at qui fugit è carcere, nullam hæresim fuga committit. Rursus, iudices neminem fingere debent relapsum, quem lex nominatim relapsum nõ dicit, manifestum est aut fugam à relapsi iudicantur. c. accusatus. de hæret. lib. 6.

E Itaq; quãdiu in fuga is fuerit, qui è carcere exiit, & iniuncta poenitentia non satisfecerit, condemnari poterit tamquam impenitens: si vero vel ipse sponte redierit, vel comprehensus fuerit, & paratus sit Ecclesie satisfacere, etiam si commodam excusationem cur aufugerit non afferat, ad gremium Ecclesie recipiendus erit: sed maiori pena tunc coercendus est propter fugam.

Atque hanc sententiam verissimam esse præ-

An fugiens carcerem poenitentem censendus sit relapsus.

Ratio non iniqua.

Revolunt potius, vt poenitentes censentur.

Ex parte carceris poenitentia necessitas relapsus.

Inter poenitentem non ad hunc & alium conueniunt.

Ex parte carceris poenitentia necessitas relapsus.

mus, cum fugitiuus nihil aliud commisit prater su- gam: nam si fugam praeceperent, comitarietur, aut subequerentur signa & vestigia aut prioris aut alterius erroris, licet alias non sufficerent ad conuincendum aliquem de relapsu, ea tunc fugae coniuncta, fortassis sufficerent ad damnandum fugitiuum velut relapsum, quo casu prior sententia posset habere locum: quamquam multum hoc esset considerandum, & tutius est ob nulla indicia, aut coniecturas aut culpas quemquam esse iudicandum relapsum, quae a iure non sint approbata, & iudicata sufficien- tia ad conuincendum aliquem de relapsu.

Sed veniamus iam ad tertiã difficultatem institu- tã de illis, qui nõ implent alias quascumq; peniten- tias iniunctas ab inquisitoribus, an vt relapsi de- beat iudicari: & Mathæus, quẽ refert Ioannes de Imola in Clem. 3. de heret. verbo, propagine. & Fre- dericus de Senis conf. 157. incip. Alexander Epi- scopus, quos sequitur Nicolaus Arelatanus tract. de heret. notabili 30. incipien. Inter cetera, quibus videtur subscribere Cãpegius ad Zanchinum c. 10. res. dertus in carcere, tenent hos tales non adimplentes iniunctas penitentias pro relapsis in heresim habendos esse, ac velut tales puniendos.

Sed Calderinus in c. litteras. de presump. vt re- fert Squillacensis tract. de fide catho. cap. 19. & Re- pectorum inquisitorum, verbo, penitentia. s. sed posset quãri. in hac quaestione ita distinguebat: Quã- doque imponitur penitẽtia, quã directe est contra heresim, vt detestari heresim, & predicare contra ipsam: item quod non conuerteretur cum hereticis, & similia; quo casu, si non obseruet talẽ manda- tum, velut hereticus iudicabitur: Quandoque ve- ro imponitur penitentia, quã nõ est cõtraria dire- cte heresi, vt ieiunare, peregrinari, & similia; & hanc si quis non adimpleat, non iudicatur relapsus. atque ita fuisse consuetum in facto contingenti commemorat Calderinus præcitato loco.

Ceterũ in hac causa libet apertius loqui, & vt præcedentib. consentanea tradamus, & ne à legum placitis discedamus, ita videtur dicendũ: Qui iniũ- ctas penitẽtias nõ solum nõ adimplerunt, sed & animo obdurato adimplere recusant, velut impeni- tẽtes sunt iudicandi; & nisi respiscant, vt impeniten- tes sunt tradendi curiẽ seculari. idem sentias de illis, qui pro heresib. probatis renuũt penitentias reci- pere, arg. textus in c. excommunicamus. el. 1. s. qui autem. & c. ad abolendam. s. presenti. vers. Et erto- tem suum ad arbitrium Episcopi. extra de heret.

Quod si post iniunctas & receptas penitentias, eas nõ adimpleat; plurimũ refert videre, an solum peccet nõ adimplẽdo, an non modo non adimplẽdo, sed etiam cõtrarium faciendo, & committendo ali- quod malũ opus: si solũ peccẽdo non adimplẽdo, hoc est, omittẽdo facere quod facere promiserũt, vt verbi gratia, promiserunt orare, ieiunare, visitare Ecclesias, & similia, & non orant, non ieiunant, nõ visitant Ecclesias, aut similia; & tũc nullo modo vi- detur relapsi, quia nihil cõmittunt ex quo possint relapsi iudicari: & propterea impenitentes iudica- bũtur, & velut tales punientur, nisi respiscant, & consentiant congrue satisfacere ad arbitrium Epi- scopi & inquisitoris, vt ait textus in dicto. c. ad abo-

lendam. s. presenti. de heret. Quod si respuerint, tunc additis penitẽtijs grauioribus coercebuntur, & admittentur: & hac consuetudine vtimur.

Et hæc intellige quando nulla legitima causa im- pediti à penitẽtia desistunt: secus enim censendum esset si iustam causam habeant, vt si ægrotent, aut alio iusto impedimento prohibeantur. Zanchinus tract. de heret. c. 20. nu. 6. tunc enim non modo non essent impenitentes sed nec peccarent quidẽ omit- tendo. verum hoc casu melius facient consulere in- quisitores, vt omnem mali suspicionem excludat, de quorum consilio & facultate ad tempus desi- stere possint ab agenda iniuncta penitentia.

Quod si non modo omitendo, sed etiã commit- tendo, & aliquid mali patrando desistat ab iniun- ctis penitẽtijs agendis; tunc distinguendum etiam censeo: nõ si eas culpas committant, in quas qui incidunt, a iure putantur relapsi, vt receptare he- reticos; deducere, visitare, associare, dona vel mu- nera eis donare, vel mittere, seu fauorem eis im- pendere, qui excusari non possit: tunc tales nõ mo- do impenitẽtes, sed etiã relapsi iudicabuntur. cap. accusatus. s. ille quoque. de hereticis lib. 6. nam hoc casu ius presumit delinquentes hæc facere ex consequentia erroris a se prius approbati. & in hoc casu nulla videtur dubitatio.

Sin autem alia mala committat, ad quã vitanda nulla modo se obligarũt, nec heretica sunt, nec heresi- sim sapiẽtia, licet alias sint prohibita: tũc nullo mo- do putabuntur impenitẽtes, nec relapsi, vt si homi- nẽ interficiat, si adulterium comittant, si iniuriam aliã quacumque ratione inferant, & his similia.

Si vero obligarunt se specialiter ad ea non com- mittenda, & cõmittant: vt si promiserunt non exer- cere vsuras, postquam abiurassent heresim, quã di- cit, exercere vsuram non esse peccatum, aut his si- milia: tunc quãuis relapsus ex his factis videri pos- sit, argumẽto. c. accusatus. s. ille quoque. de heret. lib. 6. quoniam tamen nominatim a iure non est san- ctum, vt ex his culpis quis relapsus censeatur; tutius videtur ne talis velut relapsus puniatur: sed hoc casu adhibitis legitime tormentis interrogan- dus est de credulitate & tunc velut relapsus pote- rit damnari, si errorem in mente habere depre- hendatur, aliã vt deficiens in penitentia sibi iniũ- cta est puniendus, & recipiendus si velit congrue satisfacere, & perficere, iniuncta mandata & iniungenda: & ita videtur posse colligi ex Conci- lio Narbonensi. c. 10. & seq. quod alibi retuli.

Hæc volui paulo fufius declarare: quoniam a nostris vsque traduntur obscure, vt vix intelli- gas, aut quid sibi velint, aut in quo dubitationis articulo versatur.

Sed occasione prædictorũ occurrit hic nõ contẽ- nendam difficultas: quoniã in forma abiurationis eorũ qui ab heresi reuertuntur, vt docuit Eyme- ricus 3. par. in 8. modo terminandi processum fidei nu. 191. quod & vniuersali sacri officij consuetudi- ne vbiq; receptum est, sequẽs clausula cõtinetur: Quod si contra prædicta iurata uel abiurata, sed eorum aliquod (quod Deus auertat) fecero in fu- turũ, haberi uolo protinus pro relapsõ, ac pœnis relapsi de iure debitis me nũc pro tunc obligo, &

Qualiter q̄s censeatur re lapsus com- mittendo.

Qualiter q̄s committẽdo non censeatur relapsus.

Qui generali ter se obligat ad non faciẽdum contra abiurata, uicõ- trafaciãt, an censendi re lapsi.

adstringo, quatenus illis plectat, si & quando probatum extiterit legitime in iudicio, seu me confessum, contra vnde iurata & abiurata, aliqua commisi sse. hac ibi, videtur ergo quod ratione huius obligationis iudicialiter & legitime praestita possit abiurans puniri tanquam relapsus committendo quicquam contrarium his, quae abiuravit, vel his ad quae se obligavit iuramento, quorum vnum est adimplere poenitentiam sibi iniunctam, vel iniungendam, nec in aliquo contravenire.

Obligatio et promissio ab iurantis non exteditur extra iuris dispositionem.

Et quamvis prima fronte hac praevidetur, non tamen recedendum est à praefata doctrina. praedicta enim abiurantis promissio & obligatio secundum iuris regulas fieri intelligitur, nec potest amplius operari, quam ius ipsum permittat: quoniam in actibus legitimis, quos quis transigit, unusquisque censetur se cum legibus conformare. l. si duo. ff. de acqui. vel omitt. heredit. l. nemo potest. ff. de legatis 1. cum ibi traditis per Doctores. Rursus, nemo est dominus vitae suae, neque membrorum suorum, nisi quatenus leges permittunt. l. liber homo. ff. ad legem Aquiliam, denique nullus censetur plus contra se statuere, quam iure permittitur: quia hoc repugnaret legi naturali. cum itaque à iure sanciti sint casus, quibus in poenam relapsus incurratur, cap. accusatus. de heret. lib. 6. ad hos tantum referenda erit abiurantis illa generalis obligatio, & promissio, ne praeter iura & leges aliquid durum in se statuat: quod nec fieri iuste potest nec debet.

Si ergo in alios casus incidat, quantumvis contra promissionem et obligationem venire videatur, non tamen est relapsus censendus: quoniam alij casus praeter definitos à iure, de stricta iuris ratione relapsus non faciunt. atque ex his credo breuiter esse huic difficultati satisfactum.

DE IMPŒNITENTIBUS & RELAPSI,

QVÆSTIO XCVIII.

An hæreticus impœnitens continuo tradendus sit brachio sæculari.

Nonagesima octava quaestio est: Vt si Episcopus & Inquisitor deprehensum in hæretica prauitate & impœnitentem, debeant continuo tradere brachio sæculari ultimo supplicio

ferendum?

Relat. supra pag. 97.

Hæreticus impœnitens traditur curi sæculari.

Respondemus quod sic; vt habetur in cap. Ad abolendam. §. praesenti. extra de heret. vbi dicitur sic: Praesenti nihilominus ordinatione sancimus, vt quicumque manifeste fuerint in hæresi deprehensi. si clericus est, vel cuiuslibet religionis obubratione fuscatus, totius ecclesiastici ordinis praerogatiua nuderetur; & sic omni officio & beneficio spoliatus ecclesiasticis, sæcularis relinquatur arbitrio potestatis, animaduersione debita puniendus: nisi continuo post deprehensionem erroris, ad fidei catholicae vnitatem sponte recurrere, & errorem suum ad arbitrium Episcopi regionis publice confiteri abiurare, & satisfactionem congruam

exhibere. Laicus autem, nisi (prout dictum est) abiurata hæresi, & satisfactione exhibita, confessum ad fidem confugerit orthodoxam, sæcularis iudicis arbitrio relinquatur, debitam receperurus, pro qualitate facinorosis vultionem.

Nec intelligas ista uerba sic grammaticaliter, vbi dicitur, continuo, & confessum, quod immediate eadem die & hora, qua deprehensus in hæresim, negauerit se uelle abiurare, tradatur curi sæculari, nam hæc uerba, continuo, & confessum, in iure non ita strictè sicut in grammatica assumuntur; immo possunt & debent detineri etiam per mensem & menses; & induci per se, & per alios, vt ad unitatem Ecclesiæ teuerantur.

COMMENT. CXLVII.

De materia huius quaestiones supra differimus par. 2. super cap. Ad abolendam. de heret. recid. sine vero concludit hic Eymericus hac aduerbia, continuo, & confessum, non significare adeo breuè temporis moram, quin competentes inducia ad conuertendos hæreticos concedi possint ac debeant.

Interim video Pauli Grillandii tract. de heret. q. 5. Simacum de catho. inst. tit. 47. de poenitentibus & conuersis. num. 41. & multis sequentibus, & Menochium de arbitrarijs iudicium Centuria 4. casu 373. & alios, quos praecitato loco adduxi.

Iam qualiter agendum sit cum hæreticis impœnitentibus priusquam curi sæculari tradantur seu relinquatur, copiose docet Eymericus supra in hac 3. par. in decimo modo processum fidei terminandi.

QVÆSTIO XCIX.

An hæreticus poenitens & relapsus brachio sæculari tradendus sit, &c.

Nonagesima nona quaestio est: Verum Episcopus & inquisitor deprehensum in hæretica prauitate poenitentem, sed relapsum, debeant tradere brachio sæculari animaduersione debita puniendum?

Respondemus quod sic; vt patet in c. Ad abolendam. §. illos. extra de heret. vbi dicitur sic: Illos quoque, qui post abiurationem erroris, vel postquam se (ut diximus) proprijs antistitis examinatione purgauerint, deprehensi fuerint in abiuratam hæresim recidisse, sæculari iudicio, sine ulla poenitus audientia, decernimus reilinquendos.

COMMENT. CXLVIII.

Quae ad tractationem & cognitionem relapsorum spectant, copiose tradidit Eymericus supra par. 2. q. vlt. vbi diximus, & citauimus eos, qui de relapsis in hac causa copiose disserunt.

De praxi autem in relapsis curi & seculari tradendis, agit abunde auctor in nono modo processum fidei terminandi, & Caspegius ad Zanch. c. 16.

Quaestio est, cur relapsos Ecclesia misericorditer non recipiat (nā hæc sola dubitatio in hac causa remaneat declaranda & multis rationibus salubriter id recipi statutū videri potest, sed praecipua est: quoniam qui secundo labitur, nō praesumitur prius vere conuersus: unde